

12. Харитонов О. В. Проблеми законодавчого регулювання надання інформації про кінцевих власників українських банків [Електронний ресурс]/О. В. Харитонов – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/39542/1/49-51.pdf>

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого І. А. Шуміло

Ю. І. Коваль¹

ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Питання про права і свободи людини за умов становлення та розвитку громадянського суспільства в демократичних державах посідає чільне місце. Права людини – це природні можливості індивіда, що забезпечують його фізичне існування, людську гідність і свободу діяльності в усіх сферах суспільного життя.

Права людини мають природну сутність і є невід’ємними від індивіда, вони позатериторіальні і позанаціональні, існують незалежно від закріплення в законодавчих актах держави, є об’єктом міжнародно-правового регулювання та захисту. Держава не дарує прав людині, а тому держава не може їх і відібрати. Держава, що порушує права людини, має нести за це відповідальність.

Особливе місце в системі засобів захисту прав, свобод та законних інтересів громадян посідає реалізація їх права на звернення, яке закріплено у ст. 55 Конституції України. Якщо говорити про право на звернення до міжнародних установ, то в частині третій цієї ж статті вказано, що кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом яких є Україна.

¹ Студентка 4 курсу міжнародно-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

До числа таких міжнародних установ відноситься і Європейський Суд з прав людини (далі – Суд), який було створено у 1959 році згідно із ст. 19 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція) [1, ст. 19] та реформовано у 1998 році. Україна ратифікувала зазначену Конвенцію на підставі Закону України від 17 липня 1997 р. «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950р., Першого протоколу та протоколів №2, 4, 7 та 11 до Конвенції» [2, с. 46, 47; 3].

Виходячи з положень Конвенції, відповідачем у Суді може бути лише держава, яка є стороною Конвенції [1, ст. 33]. А позивачем може бути як держава-сторона Конвенції, так і будь-яка особа, неурядова організація чи група осіб, які вважають себе постраждалими від порушення однією з держав-членів Конвенції тих прав, які викладено в Конвенції чи в протоколах до неї [1, ст. 34]. Отже, громадянин України має право звернутися до Суду зі скаргою на державу, що порушила її права. При цьому не має значення вік особи, яка звертається, її дієздатність. Важливо лише те, що заява має бути подана живою особою або від її імені. До того ж громадянин України може звернутися до Суду у випадку, коли він законно або незаконно перебуває під юрисдикцією держави-учасниці Конвенції, незалежно від того, проживає ця особа в державі постійно чи знаходиться тимчасово [4, с. 21].

Звичайно, що при зверненні до Суду заявникові необхідно дотримуватися умов прийнятності, які закріплено у Практичному посібнику щодо прийнятності заяв, який було підготовлено Департаментом юрисконсульта Суду (остання редакція – 1 січня 2014 р.). На нашу думку, найважливішою процесуальною підставою неприйнятності є невичерпання усіх національних засобів захисту, оскільки Суд все ж таки відіграє субсидіарну роль щодо національних судових систем захисту прав людини; було б доречно, щоб національні суди від самого початку мали можливість вирішувати питання сумісності національного права з вимогами Конвенції. Саме через невідповідність умовам прийнятності переважна більшість справ відхиляється Судом. Так, наприклад, у 2013 р. було відхилено 92% всіх поданих заяв [5, с. 7].

Україна сьогодні наразі посідає п'яте місце в світі за кількістю заяв громадян до Європейського Суду з прав людини. Причому переважна більшість таких заяв є неприйнятними з різних підстав. Найчастіше за-

явники скаржаться на порушення ст. 6 Конвенції – право на справедливий суд, чимало скарг щодо катування та неналежних умов тримання під вартою [6, с. 244].

Отже, громадяни України активно користуються своїм правом на звернення до Європейського Суду з прав людини. На нашу думку це свідчить про наявність певних проблем у національному механізмі захисту прав людини, які є наслідком становлення демократичного суспільства в нашій державі. Тому цей механізм потребує істотного організаційно-правового удосконалення.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

2. Христова, Г. Право на звернення до міжнародних судових установ та відповідних органів міжнародних організацій в системі гарантій правопорядку / Г. Христова, Н. Панаріна // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2007. №2 (49). – С. 43-50.

3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів №2, 4, 7 та 11 до Конвенції [Електронний ресурс]: Закон України від 17.07.1997 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр>

4. Буроменський М. В. Звернення до Європейського Суду з прав людини (практика Суду і особливості українського законодавства). – Х.: Фоліо, 2000. – 32 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.khpg.org/index.php?id=1080677442>

5. Практичний посібник щодо прийнятності заяв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_UKR.pdf

6. Сидоренко О. О. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело права України / О. О. Сидоренко // Проблеми законності: зб. наук. пр. – Харків, 2015. – Вип. 129. – С. 242-250.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого В. М. Стешенко